

Anexa la Ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului cu nr.5230 /01.09.2008

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI

PROGRAME ȘCOLARE

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

**CLASELE a IX-a – a XII-a
ȘI
PENTRU ȘCOLILE DE ARTE ȘI MESERII**

Aprobat prin Ordinul ministrului
NR. 5230 /01.09.2008

BUCUREȘTI, 2008

NOTA DE FUNDAMENTARE

privind elaborarea programelor școlare pentru clasele a IX-a - a XII -a

Programele școlare pentru clasele a IX-a - a XII-a, documente reglatoare componente ale curriculumului național, au fost elaborate în conformitate cu:

- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;

- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;

- nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar: apartenența claselor a IX-a și a X-a deopotrivă la învățământul obligatoriu și la cel liceal;

- valorificarea experienței pozitive privind proiectarea curriculumului pentru învățământul liceal pornind de la competențe ca achiziții finale ale învățării, prin care se asigură accentuarea dimensiunii acționale în formarea elevilor;

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a - a XII-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrale în competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare pentru clasele a IX-a – a XII-a au următoarea structură:

Notă de fundamentare, elaborată în scopul prezentării relației dintre programele școlare pentru clasele a IX-a - a XII-a și documentele de politică educațională și curriculară pe care acestea se fundamentează:

Notă de prezentare, în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;

Competențe generale, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/ sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;

Valori și atitudini, finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal;

Competențe specifice – conținuturi, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;

Sugestii metodologice, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

*

NOTA DE PREZENTARE

Obiectivul general al disciplinei **Religie – cultul ortodox** constă în formarea personalității în concordanță cu valorile creștine, prin integrarea cunoștințelor religioase în structurarea de atitudini moral-creștine și prin aplicarea învățaturii de credință în viața proprie și a comunității.

Prin cunoștințele, atitudinile și valorile promovate, disciplina **Religie** contribuie la formarea competențelor cheie stabilite la nivelul Comisiei Europene, cu precădere la formarea celor care vizează domeniile: a învăța să înveți, competențe interpersonale, interculturale, sociale și civice și „sensibilitate la cultură”. Contribuția **Religiei** la aceste domenii este prezentată detaliat astfel:

- **a învăța să înveți**

- abilități: manifestarea autonomiei, a perseverenței și a disciplinei în procesul de învățare, reflecția critică asupra diferitelor aspecte ale învățării, din perspectiva propriei identități religioase și a atitudinii ecumenice;
- atitudini: aprecierea pozitivă a învățării și a importanței acesteia pentru dezvoltarea proprie; adaptabilitate și flexibilitate în raportarea la cele învățate; automotivație și inițiativă în procesul de învățare; dorință de dezvoltare și perfecționare permanentă;

- **competențe interpersonale, interculturale, sociale și civice**

- cunoștințe: informații despre propria credință și despre alte credințe și convingeri; cunoștințe referitoare la principalele evenimente din istoria Bisericii; noțiuni referitoare la atitudini și comportamente creștine în relația cu aproapele și în raportarea la comunitate; modele biblice de comportament și de viață;
- abilități: asumarea și susținerea propriei identități religioase; integrarea în comunități variate din punct de vedere al convingerilor; respectarea opiniilor și a comportamentelor semenilor; eliminarea din comportament a oricărei forme de violență pe criterii religioase; medierea situațiilor conflictuale care pot apărea la nivelul comunității;
- atitudini: înțelegerea diferențelor dintre valorile specifice diferitelor religii; respectul față de cei de alte credințe și convingeri; responsabilitate în raport cu propriul comportament; acceptarea diversității și susținerea coeziunii la nivelul comunității; implicarea în viața comunității;

- **„sensibilitate la cultură”**

- cunoștințe: contribuția religiei la cultura și civilizația universală (istorie, limbă, literatură, artă, civilizație etc.);
- abilități: analizarea, compararea și dezbateră vizând rolul religiei în cultura universală;
- atitudini: asumarea propriei identități religioase și manifestarea respectului pentru alte credințe; manifestarea unor atitudini pozitive față de formele de expresie culturală.

Disciplina **Religie** face parte din aria curriculară "Om și societate" și i se alocă 1 oră pe săptămână în trunchiul comun pentru toate filierele și profilurile învățământului liceal și pentru școlile de arte și meserii.

Programa școlară de **Religie** este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale – comune pentru programele școlare de *Religie* ale tuturor cultelor;
- valori și atitudini – comune pentru programele școlare de *Religie* ale tuturor cultelor;
- competențe specifice asociate cu conținuturile;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice;
- sugestii bibliografice pentru lectura suplimentară;
- sugestii pentru repertoriul de cântece și pentru audiții muzicale.

COMPETENȚE GENERALE

1. Definirea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri
2. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare
3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente
4. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității
5. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

VALORI ȘI ATITUDINI

- conștientizarea rolului învățăturilor Bisericii în viața personală și a comunității
- dezvoltarea respectului față de cele sfinte
- asumarea propriei identități religioase
- responsabilitate în exercitarea drepturilor și obligațiilor ce decurg din apartenența la diferite identități (confesiune, națiune, comunitate, profesie, cultură etc.)
- respect și înțelegere față de semenii de alte credințe și convingeri
- grija față de aproapele
- interesul pentru aprofundarea cunoștințelor religioase în vederea permanentei deveniri spirituale

CLASA A IX-A
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

C.G. 1. Definirea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Argumentarea importanței sfințeniei și a respectului creștinilor față de cele sfinte	<ul style="list-style-type: none"> – Respectul față de cele sfinte: cinstirea lui Dumnezeu, a Maicii Domnului și a sfinților – Chemarea omului spre asemănarea cu Dumnezeu – Eu și duhovnicul meu – Monahismul – formă a spiritualității creștine – Pregătirea credinciosului pentru participarea la viața cultică
1.2. Explicarea importanței împlinirii datoriilor morale și materiale pentru viața și progresul spiritual al creștinului	– Datoriile creștinului: față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele
1.3. Prezentarea elementelor definitorii ale religiilor lumii antice	– Religii în antichitate: în Mesopotamia și în Egipt, în Grecia și la Roma

C.G. 2. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Utilizarea adecvată a termenilor specifici religiei în argumentarea învățaturii de credință ortodoxă	<ul style="list-style-type: none"> – Respectul față de cele sfinte: cinstirea lui Dumnezeu, a Maicii Domnului și a sfinților – Chemarea omului spre asemănarea cu Dumnezeu – Datoriile creștinului: față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele – Religii în antichitate: în Mesopotamia și în Egipt, în Grecia și la Roma – Monahismul – formă a spiritualității creștine
2.2. Integrarea corectă a termenilor specifici religiei în diferite contexte de comunicare	

C.G. 3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Identificarea și folosirea unor modele de comportament creștin în exemplele din Biblie și din istoria Bisericii	<ul style="list-style-type: none"> – Respectul față de cele sfinte: cinstirea lui Dumnezeu, a Maicii Domnului și a sfinților – Chemarea omului spre asemănarea cu Dumnezeu – Datoriile creștinului: față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele – Pregătirea credinciosului pentru participarea la sfintele slujbe – Eu și duhovnicul meu – Bucurie și responsabilitate în relațiile dintre tineri – Monahismul – formă a spiritualității creștine – Contribuția Bisericii Ortodoxe la apariția și dezvoltarea învățământului românesc (Veniamin Costachi, Andrei Șaguna)
3.2. Analiza datoriilor creștinului și a specificului acestora în contextul societății actuale	
3.3. Aplicarea învățăturilor creștine referitoare la modul de participare personală la viața liturgică a Bisericii	

C.G. 4. Aplicarea învățării de credință în viața personală și a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Aplicarea normelor moralei creștine în situații concrete de viață	<ul style="list-style-type: none"> – Datoriile creștinului: față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele – Chemarea omului spre asemănarea cu Dumnezeu – Eu și duhovnicul meu – Bucurie și responsabilitate în relațiile dintre tineri – Muzica în viața tinerilor – Pericolul drogurilor – Tineretul și mass-media – Tinerii și viața intimă
4.2. Formularea de soluții pentru diferitele probleme ale tinerilor, în lumina învățării creștine	<ul style="list-style-type: none"> – Muzica în viața tinerilor – Pericolul drogurilor – Tineretul și mass-media – Tinerii și viața intimă – Bucurie și responsabilitate în relațiile dintre tineri
4.3. Practicarea introspecției / meditației creștine, în scopul dezvoltării capacității de autocunoaștere și a participării conștiente și active la viața liturgică a Bisericii	<ul style="list-style-type: none"> – Pregătirea credinciosului pentru participarea la sfintele slujbe – Eu și duhovnicul meu – Monahismul – formă a spiritualității creștine

C.G. 5. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Competențe specifice	Conținuturi
5.1. Explicarea argumentată a influenței creștinismului asupra culturii noastre naționale	– Viața religioasă oglindită în creații populare, în datini și în obiceiuri
5.2. Prezentarea argumentată a contribuției majore a Bisericii Ortodoxe la apariția și dezvoltarea învățământului românesc	– Contribuția Bisericii Ortodoxe la apariția și dezvoltarea învățământului românesc (Veniamin Costachi, Andrei Șaguna)
5.3. Corelarea informațiilor despre religiile lumii antice cu datele referitoare la cultura și viața socială a lumii antice însușite la alte discipline	– Religii în antichitate: în Mesopotamia și în Egipt, în Grecia și la Roma

UNITĂȚI DE CONȚINUT**I. Învățătura de credință**

1. Relația omului cu Dumnezeu

- Adorarea lui Dumnezeu
- Preacinstirea Maicii Domnului
- Cinstirea sfinților

II. Trăirea învățării creștine

1. Responsabilitatea creștină

- Datorii față de Dumnezeu

- Datorii față de sine
- Datorii față de aproapele

III. Exprimarea învățaturii creștine

1. Pregătirea credinciosului pentru participarea la sfintele slujbe

IV. Spiritualitate și viață creștină

1. Chemarea omului spre asemănarea cu Dumnezeu
2. Eu și duhovnicul meu
3. Bucurie și responsabilitate în relațiile dintre tineri
4. Monahismul – formă a spiritualității creștine

V. Religiiile lumii

1. Religii în antichitate: în Mesopotamia și în Egipt
2. Religii în antichitate: în Grecia și la Roma

VI. Ortodoxie și cultură națională

1. Viața religioasă oglindită în creații populare, în datini și în obiceiuri.
2. Contribuția Bisericii Ortodoxe la apariția și dezvoltarea învățământului românesc (Veniamin Costachi, Andrei Șaguna).

VII. Creștinismul și provocările lumii contemporane

1. Muzica în viața tinerilor
2. Pericolul drogurilor
3. Tineretul și mass-media
4. Tinerii și viața intimă

LISTĂ DE TERMENI

Adorarea lui Dumnezeu; ajunare; altar; biserică; canon; chip și asemănare; cinstirea lui Dumnezeu; preacinstirea Maicii Domnului; cinstirea sfinților; comuniune; credința creștină; credința, nădejdea și dragostea; datorie creștină; duhovnic; iubirea aproapelui; jertfă; mass-media; mântuire; monahism; mucenic; parastas; persecuții; pocăință; zeu; politeism; revelația divină; rugăciune; sărbătoare; slujbe; smerenie; Utrenie; Vecernie; viața veșnică

SUGESTII METODOLOGICE

Conținuturile propuse în programa școlară de **Religie – cultul ortodox** pentru clasa a IX-a sunt organizate pe domenii tematice. O parte dintre acestea le continuă pe cele abordate la nivelul claselor I-VIII (dogmatică, morală creștină, liturgică, spiritualitate și misiune), propunând teme de sinteză și oferind oportunități de valorificare a cunoștințelor asimilate în anii anteriori. Alte domenii sunt nou introduse, urmând a fi continuate pe tot parcursul liceului, și propun conținuturi cu caracter mai complex, posibil de abordat la nivelul elevilor de clasa a IX-a (religiile în istorie, ortodoxia și creștinismul în contextul culturii naționale și universale, creștinismul și problemele lumii contemporane).

Temele au fost selectate din perspectiva următoarelor principii:

- accentuarea caracterului pragmatic, prin centrarea pe dezvoltarea de atitudini și de comportamente;
- referirea la aspecte actuale din viața personală a adolescenților, din viața comunității, din istoria Bisericii;
- corelarea cunoștințelor specifice religiei cu cele dobândite la alte discipline de învățământ, mai ales la nivelul ariei curriculare "Om și societate" (Istorie, Geografie, Logică).

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care permite profesorului libertatea de opțiuni în abordarea demersului didactic, prin:

- alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor, în funcție de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiția respectării logicii interne a domeniului și a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă;
- alegerea de metode, activități și stiluri variate, adecvate particularităților elevilor și ale clasei, în concordanță cu competențele precizate pentru fiecare nivel;
- identificarea de soluții metodice optime pentru a sensibiliza elevii și a converti învățătura moral-creștină în act de conduită .

Se recomandă utilizarea unor activități de învățare, precum:

- dialogul, dezbaterile privind importanța și rolul diferitelor elemente (de dogmatică, de morală creștină, de istorie a religiilor);
- analiza asemănărilor și a deosebirilor (între forme de cinstire a celor sfinte, între religii, între textele religioase și cele laice pe teme comune etc.);
- studiul de caz cu rol de exemplificare a elementelor de morală creștină;
- analiza unor modele de acțiune privind implicarea în rezolvarea unor probleme concrete din viața comunității;
- argumentarea biblică și patristică;

- utilizarea calculatorului și a altor mijloace audio-vizuale pentru ilustrarea unor teme, pentru căutarea de informații sau pentru documentarea pe o temă dată;
- vizite la locașuri de cult.

În cadrul orei de *Religie*, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul de a-l învăța pe elev să se autoevalueze în acord cu valorile creștine. Prin evaluare, valorizarea efortului de învățare al elevului și analiza progresului acestuia în învățare trebuie completate cu motivarea sa pentru aplicarea în practică a învățăturilor de credință. Deoarece formele clasice de evaluare au, pentru educația religioasă, limite mai accentuate decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalități complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a comportamentului elevilor în spațiul școlii și în afara acestuia.

SUGESTII DE BIBLIOGRAFIE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. *Biblia*
2. *Mica Biblie*
3. *Actele martirice*
4. Cabasila, Nicolae, *Tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii*
5. *Carte de rugăciuni*
6. *Catehism creștin ortodox*
7. Colliander, Tito, *Calea asceților*
8. Galaction, Gala, *Papucii lui Mahmud*
9. Sf. Ioan Gură de Aur, *Dascălul pocăinței*
10. Lascarov Moldoveanu, I., *Viețile sfinților*
11. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnului*
12. Menthon, Bernardin, *Sfinții și mănăstirile din Olimpul Bitiniei*
13. *Mic dicționar Biblic*
14. Moshu, Ioan, *Limonariu*
15. Paladie, *Lavsaicon*
16. *Patericul*
17. *Poezia română religioasă, I. de la Dosoftei la Nichifor Crainic*
18. *Proloagele*
19. Sienkiewicz, H., *Quo Vadis?*
20. Șebu, Sebastian, *Lăsați copiii să vină la Mine. Mic catehism*
21. Sf. Teofan Zăvorâtul, *Viața duhovnicească și cum o putem dobândi*
22. Tsamis, Dimitrios, *Patericul sinaitic*
23. Urzică, Mihail, *Minuni și false minuni*
24. Voiculescu, Vasile, *Poezii*

SUGESTII PENTRU REPERTORIUL DE CÂNTECE ȘI PENTRU AUDIȚIILE MUZICALE

Repertoriul de cântece

1. *Colinde*
2. *Carte de cântări bisericești*
3. *Slujbele Sfinților Români din Transilvania și alte cântări religioase*

Audiții muzicale

1. Anonimus, *Cu trupul adormind*, în *Patimile și Învierea lui Iisus*, Caseta nr. 2, Corul "Madrigal"
2. L. van Beethoven, *Oda Bucuriei* (pe un text de Fr. Schiller), în *Simfonia a IX-a în re minor*
3. P. I. Ceaikovski, *Simfonia nr. 6 în si minor, "Patetica"*
4. D. Chirescu, *Ziua Învierii*, în *Patimile și Învierea lui Iisus*, Caseta nr. 2, Corul "Madrigal"
5. *Colinde și cântări de Crăciun*, în *Astăzi S-a născut Hristos*, Corul de cameră "Madrigal"
6. Nicolae Lungu, *Liturghia bizantină pe melodii tradiționale ortodoxe române*
7. Hans Eckart Schlandt, seria *Orgi istorice din România*
8. Giuseppe Verdi, *Nabucco* (corul sclavilor evrei din actul IV)
9. Richard Wagner, *Tannhauser* (corul pelerinilor din actul III)

CLASA A X – A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

C.G.1. Definierea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Argumentarea importanței respectului datorat de creștini celor sfinte	<ul style="list-style-type: none"> – Cinstirea sfintelor moaște – Cinstirea sfintelor icoane – Cinstirea sfintei cruci – Respectul față de cele sfinte
1.2. Identificarea și prezentarea elementelor definitorii ale artei creștin-ortodoxe în contextul integrării acesteia în arta laică românească și în arta creștină universală	<ul style="list-style-type: none"> – Locașurile de cult ale creștinilor - apariție și dezvoltare în contextul culturii universale – Stiluri arhitecturale reprezentative (în lume și în țară)
1.3. Explicarea argumentată a contribuției mitropoliților români la dezvoltarea culturii naționale și europene	<ul style="list-style-type: none"> – Contributia mitropoliților români la dezvoltarea culturii naționale (Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanul)
1.4. Identificarea diferențelor dintre spiritualitatea creștină și alte religii, concepții și practici religioase existente în lumea contemporană	<ul style="list-style-type: none"> – Concepții și practici străine spiritualității creștine: superstiția, magia, astrologia, reîncarnarea, yoga – Religii orientale (hinduismul, budismul, confucianismul)

C.G.2. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Utilizarea adecvată a termenilor specifici unui minim vocabular creștin în argumentarea învățaturii de credință ortodoxă	<ul style="list-style-type: none"> – Cinstirea sfintelor moaște – Cinstirea sfintelor icoane – Cinstirea sfintei cruci – Conștiința morală – glasul lui Dumnezeu în om
2.2. Elaborarea unor texte (referate, eseuri, articole, etc.) folosind termeni specifici religiei	<ul style="list-style-type: none"> – Stiluri arhitecturale reprezentative (în lume și în țară) – Religii orientale (hinduismul, budismul, confucianismul)

C.G.3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Identificarea și prezentarea unor modele de comportament creștin, în exemplele personalităților biblice și în cele din istoria bisericească românească	<ul style="list-style-type: none"> – Cinstirea sfintelor moaște – Cinstirea sfintelor icoane – Cinstirea sfintei cruci – Contributia mitropoliților români la dezvoltarea culturii naționale (Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanul) – Iubire și dreptate – Rugăciune și reconciliere

Competențe specifice	Conținuturi
3.2. Argumentarea importanței aplicării învățăturilor moralei creștine în contextul social complex, complicat și paradoxal a lumii contemporane	<ul style="list-style-type: none"> – Legea morală a Vechiului Testament (<i>Decalogul</i>) – Legea morală a Noului Testament (<i>Predica de pe munte</i>) – Virtute și păcat – Conștiința morală – glasul lui Dumnezeu în om – Iubire și dreptate – Rugăciune și reconciliere
3.3. Explicarea consecințelor pe care le poate avea asupra oamenilor credința în superstiție, magie, astrologie, numerologie	<ul style="list-style-type: none"> – Superstiția – Magia – Astrologia, Numerologia

C.G.4. Aplicarea învățurii de credință în viața personală și a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Identificarea modalităților concrete de aplicare a virtuților creștine în diferite situații de viață	<ul style="list-style-type: none"> – Legea morală a Vechiului Testament (<i>Decalogul</i>) – Legea morală a Noului Testament (<i>Predica de pe munte</i>) – Virtute și păcat – Conștiința morală – glasul lui Dumnezeu în om – Iubire și dreptate – Rugăciune și reconciliere
4.2. Analizarea consecințelor negative a comportamentului care încalcă morala creștină, asupra vieții personale și asupra comunității	<ul style="list-style-type: none"> – Legea morală a Vechiului Testament (<i>Decalogul</i>) – Legea morală a Noului Testament (<i>Predica de pe munte</i>) – Virtute și păcat – Conștiința morală – glasul lui Dumnezeu în om – Iubire și dreptate – Rugăciune și reconciliere – Superstiția – Magia – Astrologia, Numerologia
4.3. Aplicarea învățurii despre respectul față de cele sfinte în diferite contexte ale vieții personale sau ale comunității	<ul style="list-style-type: none"> – Respectul față de cele sfinte – Cinstirea sfintelor moaște – Cinstirea sfintelor icoane – Cinstirea sfintei cruci – Locașurile de cult ale creștinilor - apariție și dezvoltare în contextul culturii universale

C.G.5. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Competențe specifice	Conținuturi
5.1. Analizarea contribuției mitropoliților români la dezvoltarea culturii naționale, în contextul istoric respectiv	<ul style="list-style-type: none"> – Contribuția mitropoliților români la dezvoltarea culturii naționale (Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanul)

5.2. Explicarea efectelor pe care le pot avea concepțiile străine spiritualității creștine, asupra formării unei personalități moral-creștine armonioase	<ul style="list-style-type: none"> – Conștiința morală – glasul lui Dumnezeu în om – Superstiția – Magia – Astrologia, Numerologia
5.3. Valorificarea eficientă a cunoștințelor de istorie a religiilor pentru abordarea unei atitudini responsabile, de acceptare a semenilor care împărtășesc alte religii și convingeri morale	<ul style="list-style-type: none"> – Religii orientale (hinduismul, budismul, confucianismul)

UNITĂȚI DE CONȚINUT

I. Învățătura de credință

1. Relația omului cu Dumnezeu

- Cinstirea sfințelor moaște
- Cinstirea sfințelor icoane
- Cinstirea sfintei cruci
- Respectul față de cele sfinte

II. Trăirea învățaturii creștine

1. Responsabilitatea creștină

- Legea morală a Vechiului Testament (*Decalogul*)
- Legea morală a Noului Testament (*Predica de pe munte*)

2. Libertate și opțiune

- Virtute și păcat
- Conștiința morală – glasul lui Dumnezeu în om

III. Exprimarea învățaturii creștine

1. Locașurile de cult ale creștinilor - apariție și dezvoltare în contextul culturii universale
2. Stiluri arhitecturale reprezentative (în lume și în țară)

IV. Spiritualitate și viață creștină

1. Iubire și dreptate
2. Rugăciune și reconciliere

V. Religiile lumii

1. Religii orientale (hinduismul, budismul, confucianismul)

VI. Ortodoxie și cultură națională

1. Contribuția mitropoliților români la dezvoltarea culturii naționale (Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanul)

VII. Creștinismul și provocările lumii contemporane

1. Superstiția
2. Magia
3. Astrologia, Numerologia

LISTĂ DE TERMENI

act martiric; adulter; altar; artă decorativă; astrologie; biserică; canon; catacombe; conștiință morală; credință; cruce; cruce greacă; cruce latină; cultură; Decalogul; doxologie; dreptate; fariseu; icoană; iconoclasm; iubire; lege; libertate; magie; martir; mitropolit; moaște; naos; păcat; poruncă; Predica de pe munte; pronaos; reconciliere; reîncarnare; responsabilitate; rugăciune; sincretism religios; stil arhitectural; superstiție; virtute.

SUGESTII METODOLOGICE

Conținuturile propuse de programa școlară de Religie pentru clasa a X-a, cultul ortodox sunt organizate pe domenii tematice. O parte dintre aceste domenii le continuă pe cele abordate la nivelul claselor I-VIII, propunând teme de sinteză și oferind oportunități de valorificare a cunoștințelor asimilate în anii anteriori: dogmatică, morală creștină, liturgică, spiritualitate și misiune. Alte domenii sunt nou introduse, sunt comune pentru clasele IX-X și propun conținuturi cu caracter mai complex, posibil de abordat la nivelul elevilor de clasa a X-a: religiile în istorie, ortodoxia și creștinismul în contextul culturii naționale și universale, creștinismul și problemele lumii contemporane.

Temele au fost selectate din perspectiva următoarelor principii:

- accentuarea caracterului pragmatic al conținuturilor, prin centrarea pe dezvoltarea de atitudini și de comportamente;
- referirea la aspecte actuale din viața personală a adolescenților, din viața comunității, din istoria religiilor și din istoria Bisericii;
- corelarea cunoștințelor specifice religiei cu cele dobândite la alte discipline de învățământ, mai ales la nivelul ariei curriculare "Om și societate" (Istorie, Geografie, Psihologie).

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care permite profesorului libertatea de opțiune în abordarea demersului didactic, prin:

- alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor, în funcție de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiția respectării logicii interne a domeniului și a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă;
- alegerea de metode, activități și stiluri variate, adecvate particularităților elevilor și ale clasei, precum și în concordanță cu competențele precizate pentru fiecare nivel.

Se recomandă utilizarea unor activități de învățare, precum:

- dialogul, dezbaterile privind importanța și rolul diferitelor elemente (de dogmatică, de morală creștină, de istorie a religiilor);
- analiza asemănărilor și a deosebirilor (între forme de cinstire a celor sfinte, între religii, între textele religioase și cele laice pe teme comune etc.);
- studiul de caz cu rol de exemplificare a elementelor de morală creștină;
- analiza unor modele de acțiune privind implicarea în rezolvarea unor probleme concrete din viața comunității;
- argumentarea biblică și patristică;
- utilizarea calculatorului și a altor mijloace audio-vizuale pentru ilustrarea unor teme, pentru căutarea de informații, pentru documentarea pe o temă dată;
- vizite la locașuri de cult.

În cadrul orei de *Religie*, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul de a-l învăța pe elev să se autoevalueze în acord cu valorile creștine. Prin evaluare, valorizarea efortului de învățare al elevului și analiza progresului acestuia în învățare trebuie completate cu motivarea sa pentru aplicarea în practică a învățăturilor de credință. Deoarece formele clasice de evaluare au, pentru educația religioasă, limite mai accentuate decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalități complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a comportamentului elevilor în spațiul școlii și în afara acestuia.

SUGESTII DE BIBLIOGRAFIE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. *Biblia*
2. *Actele martirice*
3. Anania, Valeriu, *Cerurile Oltului*
4. Antim Ivireanu, *Didahii*
5. Antonie Plămădeală, *Dascăli de cuget și simțire românească* (selectiv)
6. Bălan, Ioanichie, *Sfintele moaște din România*
7. Braniște, Ene, Braniște, Ecaterina, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*
8. *arte de rugăciuni*
9. *Catehism creștin ortodox*
10. Drîmba, Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației* (selectiv)
11. Evdochimov, Paul, *Arta icoanei*
12. Sfântul Ioan Damaschinul, *Cele trei tratate contra iconoclaștilor* (selectiv)
13. Sfântul Ioan Damaschinul, *Dogmatica* (selectiv)
14. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Matei* (Predica de pe munte)
15. Nicodim Măndiță, *Minunile Sfintei Cruci în viețile sfinților*
16. *Patericul românesc*
17. *Poezia română religioasă, I. de la Dosoftei la Nichifor Crainic*
18. *Sfinți români, apărători ai legii strămoșești*
19. Stăniloae, Dumitru, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*
20. *Viețile sfinților*

SUGESTII PENTRU REPERTORIUL DE CÂNTECE ȘI PENTRU AUDIȚIILE MUZICALE

Repertoriul de cântece

1. *Colinde*
2. *Carte de cântări bisericești*
3. *Slujbele Sfinților Români din Transilvania și alte cântări religioase*

Audiții muzicale

1. G. Fr. Haendel, Corul "Aleluia", în Oratoriul *Messia*
2. H. Berlioz, "Visul unei nopți de Sabat", în *Simfonia fantastică*, Op.14
3. J. Haydn, Oratoriul *Creațiunea* (fragment)
4. L. van Beethoven, "Agnus Dei", în *Missa Solemnis*
5. L. van Beethoven, "Oda Bucuriei" (pe un text de Fr. Schiller), în *Simfonia a IX-a în Re minor*
6. Nicolae Lungu, *Liturghia bizantină pe melodii tradiționale ortodoxe române*
7. P. I. Ceaikovski, *Liturghia*
8. "Polihronion pentru Antim Ivireanul" (fragment), în *Documente ale culturii vocale în Muntenia, Moldova și Transilvania*, Discul nr. II, Corul de cameră "Madrigal"
9. W. A. Mozart, "Lacrymosa", în *Requiem*

CLASA A XI-A

(programa se aplică și la clasa a XII-a, liceu – ruta progresivă)

Se aplică și la clasa a XII-a – filiera tehnologică, ruta progresivă de calificare prin școala de arte și meserii + anul de completare.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

C.G.1. Definierea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Sintetizarea principalelor învățături de credință ortodoxă despre Sfânta Treime și lucrările Sale în lume	<ul style="list-style-type: none">– Descoperirea lui Dumnezeu– Iisus Hristos – Mântuitorul lumii– Lucrarea Sfântului Duh în lume– Jertfa euharistică și iubirea jertfelnică– Respectul față de lumea creată (ecologie creștină)
1.2. Analiza comparativă a marilor religii ale lumii, pornind de la un set de criterii (caracteristici definitorii, arie de răspândire, doctrină , adepți, importanță în istoria omenirii, etc.)	<ul style="list-style-type: none">– Iudaismul– Creștinismul– Islamul
1.3. Prezentarea semnificației și rolului iconografiei în cult	<ul style="list-style-type: none">– Elemente de iconografie– Semnificația așezării sfintelor icoane în biserică

C.G.2. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Elaborarea de argumentări fundamentate scripturistic, (oral sau în scris) referitoare la învățătura de credință ortodoxă	<ul style="list-style-type: none">– Descoperirea lui Dumnezeu– Iisus Hristos – Mântuitorul lumii– Lucrarea Sfântului Duh în lume– Elemente de iconografie– Semnificația așezării sfintelor icoane în biserică
2.2. Compararea unor opinii și argumente diferite în discuții și dezbateri pe teme religioase	<ul style="list-style-type: none">– Jertfa euharistică și iubirea jertfelnică– Respectul față de lumea creată (ecologie creștină)– Minuni și false minuni, fenomene normale și paranormale

C.G.3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Evidențierea promovării convingerilor și atitudinilor moral- creștine, însușite din învățătura Mântuitorului și din exemplele oferite de marile personalități din istoria națională, prin promovarea unui comportament social-moral elevat	<ul style="list-style-type: none">– Iisus Hristos – Mântuitorul lumii– Jertfa euharistică și iubirea jertfelnică– Contribuția voievozilor români la formarea și dezvoltarea culturii naționale (Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu, Neagoe Basarab)

Competențe specifice	Conținuturi
3.2. Analizarea responsabilităților și a modului de implicare a tânărului creștin, în familie și în societatea contemporană	<ul style="list-style-type: none"> – Familia creștină azi – Rolul creștinilor în promovarea valorilor religioase – Forme de denaturare a persoanei (corupția, minciuna, înșelătoria) – Jertfa euharistică și iubirea jertfelnică
3.3. Explicarea caracteristicilor relației om-Dumnezeu și a relației dintre semeni, fundamentate pe valorile moralei creștine	<ul style="list-style-type: none"> – Descoperirea lui Dumnezeu – Jertfa euharistică și iubirea jertfelnică – Lucrarea Sfântului Duh în lume – Minuni și false minuni, fenomene normale și paranormale

C.G.4. Aplicarea învățării de credință în viața personală și a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Identificarea responsabilităților față de lumea creată și primită în dar de la Dumnezeu	– Respectul față de lumea creată (ecologie creștină)
4.2. Analizarea consecințelor negative ale comportamentelor care încalcă morala creștină, asupra vieții personale și asupra comunității	<ul style="list-style-type: none"> – Familia creștină azi – Rolul creștinilor în promovarea valorilor religioase – Forme de denaturare a persoanei (corupția, minciuna, înșelătoria)
4.3. Folosirea învățăturilor Bisericii pentru a deosebi corect minunile de falsele minuni, fenomenele normale de cele paranormale	– Minuni și false minuni, fenomene normale și paranormale

C.G.5. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Competențe specifice	Conținuturi
5.1. Sintetizarea și prezentarea contribuției voievozilor români la formarea și dezvoltarea culturii naționale, utilizând cunoștințe dobândite la diferite discipline	– Contribuția voievozilor români la formarea și dezvoltarea culturii naționale (Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu, Neagoe Basarab)
5.2. Utilizarea cunoștințelor de la diferite discipline alături de cele religioase pentru a dialoga pe o temă dată	<ul style="list-style-type: none"> – Adevărarea morții și realitatea Învierii Mântuitorului – Respectul față de lumea creată (ecologie creștină) – Minuni și false minuni, fenomene normale și paranormale
5.3. Utilizarea cunoștințelor de istorie a religiilor în susținerea importanței respectului și a dialogului între oameni, comunități, Biserici	<ul style="list-style-type: none"> – Iudaismul – Creștinismul – Islamul

UNITĂȚI DE CONȚINUT

I. Învățătura de credință

1. Descoperirea lui Dumnezeu
2. Iisus Hristos – Mântuitorul lumii
 - Întruparea Fiului lui Dumnezeu
 - Jertfa pe Cruce a Mântuitorului Iisus Hristos

- Adevărarea morții și realitatea Învierii Mântuitorului

3. Lucrarea Sfântului Duh în lume

II. Trăirea învățaturii creștine

1. Familia creștină - azi
2. Rolul creștinilor în promovarea valorilor religioase
3. Forme de denaturare a persoanei (corupția, minciuna, înșelătoria)

III. Exprimarea învățaturii creștine

1. Elemente de iconografie
2. Semnificația așezării sfintelor icoane în biserică

IV. Spiritualitate și viață creștină

1. Jertfa euharistică și iubirea jertfelnică
2. Respectul față de lumea creată (ecologie creștină)

V. Religiiile lumii

1. Iudaismul
2. Creștinismul
 - Neînțelegerile din 1054
 - Reforma
 - Uniația. Școala Ardeleană
3. Islamul

VI. Ortodoxie și cultură națională

1. Contribuția voievozilor români la formarea și dezvoltarea culturii naționale (Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu, Neagoe Basarab)

VII. Creștinismul și provocările lumii contemporane

1. Minuni și false minuni, fenomene normale și paranormale

SUGESTII METODOLOGICE

Conținuturile din programa școlară pentru clasa a XI-a, la disciplina **Religie – cultul ortodox** sunt organizate pe șapte domenii tematice: Dogmatică, Morală creștină, Liturgică și artă, Spiritualitate și misiune, Religiile în istorie, Ortodoxie și cultură națională, Creștinismul și problemele lumii contemporane. Acestea le continuă pe cele abordate la nivelul claselor a IX-a – a X-a și propun conținuturi cu caracter mai complex, posibil de abordat la nivelul elevilor de clasa a XI-a.

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care presupune regândirea rolurilor celor doi parteneri educaționali – profesorul și elevul. Astfel, programa permite profesorului libertatea de opțiune în abordarea demersului didactic prin alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor (care nu au în programă o ordine obligatorie), în funcție de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiția respectării logicii interne a domeniului și a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă. De asemenea, profesorul are libertatea de a alege metode, activități și stiluri variate, adecvate particularităților elevilor și ale clasei, precum și în concordanță cu competențele precizate pentru fiecare nivel.

În ceea ce privește elevii, temele au fost selectate astfel încât să asigure implicarea activă a acestora în procesul de predare-învățare, care să contribuie la formarea capacității de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, la exprimarea liberă și argumentată a propriei opinii. Alegerea temelor a avut în vedere asigurarea caracterului practic-aplicativ al cunoștințelor de religie prin valorificarea experienței de viață a elevilor, prin referirea la aspecte actuale din viața personală a adolescenților și din societatea contemporană, din viața comunității, din istoria religiilor și din istoria Bisericii.

Pentru realizarea competențelor specifice se recomandă utilizarea unor activități de învățare, precum:

- dialogul, dezbaterile privind importanța și rolul diferitelor elemente (de dogmatică, de morală creștină, de istorie a religiilor);
- analiza asemănărilor și a deosebirilor (între diferite aspecte ale vieții religioase, între religii, între textele religioase și cele laice pe teme comune etc.);
- realizarea unor observații, studii de caz, micro-anchete, sondaje de opinie pe teme privind aspecte concrete din viața religioasă a unei comunități sau a adolescenților;
- jocul de rol, studiul de caz cu rol de exemplificare a elementelor de morală creștină;
- analiza unor modele de acțiune privind implicarea în rezolvarea unor probleme concrete din viața adolescenților sau din viața comunității;
- argumentarea biblică și patristică;
- elaborarea de texte diverse pe teme religioase (fișe de lectură, comentarii, recenzii, referate, eseuri);

- utilizarea noilor tehnologii informatice și a altor mijloace audio-vizuale în procesul de predare-învățare (pentru ilustrarea unor teme, pentru căutarea de informații, pentru documentarea pe o temă dată);
- vizite la locașuri de cult.

În cadrul orei de *Religie*, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul de a-l învăța pe elev să se autoevalueze în acord cu valorile creștine. Prin evaluare, valorizarea efortului de învățare al elevului și analiza progresului acestuia în învățare trebuie completate cu motivarea sa pentru aplicarea în practică a învățăturilor de credință. Deoarece formele clasice de evaluare au, pentru educația religioasă, limite mai accentuate decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalități complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor în spațiul școlii și în afara acestuia.

SUGESTII DE BIBLIOGRAFIE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. *Biblia*
2. Anania, V., *Cerurile Oltului*, Râmnicu Vâlcea, Editura Episcopiei Râmnicului și Argeșului, 1990
3. Antonie Plămădeală, *Dascăli de cuget și simțire românească* (selectiv), București, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1981
4. Braniște, E., *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Caransebeș, Editura Diecezană, 2001
5. *Carte de rugăciuni*
6. *Catehism creștin ortodox*
7. Drîmba, O., *Istoria culturii și civilizației* (selectiv), Vol. I-III, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984
8. Sfântul Ioan Damaschinul, *Dogmatica* (selectiv), București, Editura Scripta, 1993
9. Moldovan, I., *Teologia iubirii*, vol. I-II, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 1996
10. *Patericul*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 1990
11. Păcurariu, M., *Istoria Bisericii ortodoxe Române*, compendiu, Chișinău, 1993
12. Stan, A., Rus, R., *Istoria religiilor. Manual pentru Seminariile Teologice*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1991
13. Stăniloae, D., *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Craiova, Editura Mitropoliei Olteniei, 1986
14. Todoran, I., Zăgrean, I., *Teologie dogmatică*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1991
15. Zăgrean, I., *Morala creștină. Manual pentru Seminariile Teologice*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2002

SUGESTII PENTRU REPERTORIUL DE CÂNTECE ȘI PENTRU AUDIȚIILE MUZICALE

Repertoriul de cântece

1. *Colinde*
2. *Carte de cântări bisericești*
3. *Cântările Sfintei Liturghii*

Audiții muzicale

1. Anonimus, *Iată, mirele*;
2. G. Enescu, *Rapsodia română* în Re major, Op.11, nr.2.
3. G. Fr. Haendel, Corul "Aleluia", în Oratoriul *Messia*
4. Gh. Cucu, *Miluieste-mă, Dumnezeuule!*
5. Gh. Mandicevschi, *Și era la ora la a șasea*
6. I. D. Chirescu, *Cămara Ta, Mântuitorule*
7. I. D. Chirescu, *Pre Tine te lăudăm*
8. I. Hrisafi, *Aghios o Theos*
9. J. Haydn, Oratoriul *Creațiunea* (fragment)
10. L. van Beethoven, "Agnus Dei", în *Missa Solemnis*
11. N. Lungu, *Liturghia bizantină pe melodii tradiționale ortodoxe române*
12. P. I. Ceaikovski, *Liturghia*
13. P. Constantinescu, *Nașterea din Oratoriul bizantin de Crăciun*
14. *Rugăciune pentru Constantin Brâncoveanu* (pe o melodie de Filotei sîn Agăi Jipei)

CLASA A XII – A
(Programa se aplică și la clasa a XIII-a liceu – ruta progresivă)

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

C.G.1. Definirea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Sintetizarea principalelor învățături de credință ortodoxă despre înviere și viața veșnică	<ul style="list-style-type: none"> – Credința în înviere și viața veșnică – Rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul
1.2. Prezentarea elementelor definitorii ale confesiunilor creștine din țara noastră	<ul style="list-style-type: none"> – Ortodoxia – Catholicismul – Protestantismul și Neoprotestantismul – Monumente reprezentative de artă religioasă din Europa și din România
1.3. Prezentarea poziției și învățăturii Bisericii Ortodoxe referitoare la anumite probleme actuale	<ul style="list-style-type: none"> – Rolul tinerilor în apărarea vieții (combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării demnității umane) – Asceza creștină (post, rugăciune, milostenie) – Rolul dialogului ecumenic și inter-religios – Dialogul între credință și știință – Rolul creștinismului în dezvoltarea culturii și civilizației europene

C.G.2. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la învățătura de credință ortodoxă folosind termeni specifici religiei	<ul style="list-style-type: none"> – Credința în înviere și viața veșnică – Rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul – Rolul tinerilor în apărarea vieții (combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării demnității umane) – Asceza creștină (post, rugăciune, milostenie)
2.2. elaborarea și compararea unor opinii și argumente diferite referitoare la o temă de religie	<ul style="list-style-type: none"> – Rolul dialogului ecumenic și inter-religios – Dialogul între credință și știință – Rolul creștinismului în dezvoltarea culturii și civilizației europene

C.G.3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Identificarea unor modele de comportament moral- creștin în exemple oferite de mari personalități religioase din Istoria Bisericii noastre și a oamenilor de cultură români, promotori ai creștinismului	<ul style="list-style-type: none"> – Asceza creștină (post, rugăciune, milostenie) – Oameni de cultură români - promotori ai credinței creștine (Nicolae Iorga, Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu, Nicolae Steinhardt, Petre Țuțea, Dumitru Stăniloae, Mircea Eliade, Constantin Brâncuși etc.) – Rolul creștinismului în dezvoltarea culturii și civilizației europene
3.2. Asumarea unui comportament responsabil și altruist în relațiile cu aproapele	<ul style="list-style-type: none"> – Rolul tinerilor în apărarea vieții (combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării demnității umane) – Asceza creștină (post, rugăciune, milostenie) – Rolul dialogului ecumenic și inter-religios – Ortodoxia – Catolicismul – Protestantismul și Neoprotstantismul
3.3. Integrarea și manifestarea în propriul comportament a valorilor morale creștine promovate de marii oameni de cultură români	Oameni de cultură români - promotori ai credinței creștine (Nicolae Iorga, Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu, Nicolae Steinhardt, Petre Țuțea, Dumitru Stăniloae, Mircea Eliade, Constantin Brâncuși etc.)

C.G.4. Aplicarea învățurii de credință în viața personală și a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Analizarea problemelor lumii contemporane în lumina învățurii creștine	<ul style="list-style-type: none"> – Rolul tinerilor în apărarea vieții (combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării demnității umane) – Rolul dialogului ecumenic și inter-religios – Dialogul între credință și știință
4.2. Aplicarea învățurii de credință a Bisericii în situații concrete din viața personală	<ul style="list-style-type: none"> – Rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul – Rolul tinerilor în apărarea vieții (combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării demnității umane) – Asceza creștină (post, rugăciune, milostenie) – Rolul dialogului ecumenic și inter-religios – Dialogul între credință și știință – Rolul creștinismului în dezvoltarea culturii și civilizației europene
4.3. Cunoașterea și promovarea valorilor creștine în societate	<ul style="list-style-type: none"> – Rolul tinerilor în apărarea vieții (combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării demnității umane) – Asceza creștină (post, rugăciune, milostenie) – Rolul dialogului ecumenic și inter-religios – Oameni de cultură români - promotori ai credinței creștine (Nicolae Iorga, Nichifor

	Crainic, Vasile Voiculescu, Nicolae Steinhardt, Petre Țuțea, Dumitru Stăniloae, Mircea Eliade, Constantin Brâncuși etc.) – Monumente reprezentative de artă religioasă din Europa și din România – Rolul creștinismului în dezvoltarea culturii și civilizației europene
--	--

C.G.5. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Competențe specifice	Conținuturi
5.1. Analizarea unor monumente de artă bisericească, evidențiind semnificația spirituală și valoarea artistică a acestora	– Monumente reprezentative de artă religioasă din Europa și din România
5.2. Argumentarea unei opinii proprii, referitoare la o temă dată, utilizând atât învățătura de credință a Bisericii, cât și cunoștințe de la alte discipline	– Credința în înviere și viața veșnică – Rolul tinerilor în apărarea vieții (combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării demnității umane) – Rolul dialogului ecumenic și inter-religios – Dialogul între credință și știință – Rolul creștinismului în dezvoltarea culturii și civilizației europene – Monumente reprezentative de artă religioasă din Europa și din România

UNITĂȚI DE CONȚINUT

I. Învățătura de credință

1. Credința în înviere și viața veșnică
2. Rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul

II. Trăirea învățaturii creștine

1. Rolul tinerilor în apărarea vieții (combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării demnității umane)

III. Exprimarea învățaturii creștine

1. Monumente reprezentative de artă religioasă din Europa și din România

IV. Spiritualitate și viață creștină

1. Asceza creștină (post, rugăciune, milostenie)
2. Rolul dialogului ecumenic și inter-religios

V. Confesiuni creștine în România

1. Ortodoxia
2. Catolicismul
3. Protestantismul și Neoprotestantismul.

VI. Ortodoxie și cultură națională

1. Oameni de cultură români - promotori ai credinței creștine (Nicolae Iorga, Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu, Nicolae Steinhardt, Petre Țuțea, Dumitru Stăniloae, Mircea Eliade, Constantin Brâncuși etc.)

VII. Creștinismul și provocările lumii contemporane

1. Dialogul între credință și știință
2. Rolul creștinismului în dezvoltarea culturii și civilizației europene

SUGESTII METODOLOGICE

Conținuturile din programa școlară pentru clasa a XII-a, la disciplina **Religie – cultul ortodox** sunt organizate pe șapte domenii tematice: Dogmatică, Morală creștină, Liturgică și artă, Spiritualitate și misiune, Religiile în istorie, Ortodoxie și cultură națională, Creștinismul și problemele lumii contemporane. Acestea le continuă pe cele abordate la nivelul claselor a IX-a – a X-a și propun conținuturi cu caracter mai complex, posibil de abordat la nivelul elevilor de clasa a XII-a.

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care presupune regândirea rolurilor celor doi parteneri educaționali – profesorul și elevul. Astfel, programa permite profesorului libertatea de opțiune în abordarea demersului didactic prin alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor (care nu au în programă o ordine obligatorie), în funcție de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiția respectării logicii interne a domeniului și a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă. De asemenea, profesorul are libertatea de a alege metode, activități și stiluri variate, adecvate particularităților elevilor și ale clasei, precum și în concordanță cu competențele precizate pentru fiecare nivel.

În ceea ce privește elevii, temele au fost selectate astfel încât să asigure implicarea activă a acestora în procesul de predare-învățare, care să contribuie la formarea capacității de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, la exprimarea liberă și argumentată a propriei opinii. Alegerea temelor a avut în vedere asigurarea caracterului practic-aplicativ al cunoștințelor de religie prin valorificarea experienței de viață a elevilor, prin referirea la aspecte actuale din viața personală a adolescenților și din societatea contemporană, din viața comunității, din istoria religiilor și din istoria Bisericii.

Pentru realizarea competențelor specifice se recomandă utilizarea unor activități de învățare, precum:

- dialogul, dezbaterile privind importanța și rolul diferitelor elemente (de dogmatică, de morală creștină, de istorie a religiilor);
- analiza asemănărilor și a deosebirilor (între diferite aspecte ale vieții religioase, între religii, între textele religioase și cele laice pe teme comune etc.);
- realizarea unor observații, studii de caz, micro-anchete, sondaje de opinie pe teme privind aspecte concrete din viața religioasă a unei comunități sau a adolescenților;
- jocul de rol, studiul de caz cu rol de exemplificare a elementelor de morală creștină;
- analiza unor modele de acțiune privind implicarea în rezolvarea unor probleme concrete din viața adolescenților sau din viața comunității;
- argumentarea biblică și patristică;
- elaborarea de texte diverse pe teme religioase (fișe de lectură, comentarii, recenzii, referate, eseuri);

- utilizarea noilor tehnologii informatice și a altor mijloace audio-vizuale în procesul de predare-învățare (pentru ilustrarea unor teme, pentru căutarea de informații, pentru documentarea pe o temă dată);
- vizite la locașuri de cult.

În cadrul orei de *Religie*, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul de a-l învăța pe elev să se autoevalueze în acord cu valorile creștine. Prin evaluare, valorizarea efortului de învățare al elevului și analiza progresului acestuia în învățare trebuie completate cu motivarea sa pentru aplicarea în practică a învățăturilor de credință. Deoarece formele clasice de evaluare au, pentru educația religioasă, limite mai accentuate decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalități complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor în spațiul școlii și în afara acestuia.

SUGESTII DE BIBLIOGRAFIE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. *Biblia*
2. Anania, V., *Cerurile Oltului*, Râmnicu Vâlcea, Editura Episcopiei Râmnicului și Argeșului, 1990
3. Antonie Plămădeală, *Descăli de cuget și simțire românească* (selectiv), București, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1981
4. Braniște, E., *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Caransebeș, Editura Diecezană, 2001
5. *Carte de rugăciuni*
6. *Catehism creștin ortodox*
7. Drîmba, O., *Istoria culturii și civilizației* (selectiv), Vol. I-III, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984
8. Sfântul Ioan Damaschinul, *Dogmatica* (selectiv), București, Editura Scripta, 1993
9. Moldovan, I., *Teologia iubirii*, vol. I-II, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 1996
10. *Patericul*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 1990
11. Păcurariu, M., *Istoria Bisericii ortodoxe Române*, compendiu, Chișinău, 1993
12. Stan, A., Rus, R., *Istoria religiilor. Manual pentru Seminariile Teologice*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1991
13. Stăniloae, D., *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Craiova, Editura Mitropoliei Olteniei, 1986
14. Todoran, I., Zăgrean, I., *Teologie dogmatică*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1991
15. Zăgrean, I., *Morala creștină. Manual pentru Seminariile Teologice*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2002

SUGESTII PENTRU REPERTORIUL DE CÂNTECE ȘI PENTRU AUDIȚIILE MUZICALE

Repertoriul de cântece

1. *Colinde*
2. *Carte de cântări bisericești*
3. *Cântările Sfintei Liturghii*

Audiții muzicale

1. Anonimus, *Iată, mirele!*;
2. G. Enescu, *Rapsodia română* în Re major, Op.11, nr.2.
3. G. Fr. Haendel, Corul "Aleluia", în Oratoriul *Messia*
4. Gh. Cucu, *Miluieste-mă, Dumnezeule!*
5. Gh. Mandicevschi, *Și era la ora la a șasea*
6. D. Chirescu, *Cămara Ta, Mântuitorule*
7. Chirescu, *Pre Tine te lăudăm*
8. Hrisafi, *Aghios o Theos*
9. Haydn, Oratoriul *Creațiunea* (fragment)
10. L. van Beethoven, "Agnus Dei", în *Missa Solemnis*
11. N. Lungu, *Liturghia bizantină pe melodii tradiționale ortodoxe române*
12. P. I. Ceaikovski, *Liturghia*
13. P. Constantinescu, *Nașterea din Oratoriul bizantin de Crăciun*
14. *Rugăciune pentru Constantin Brâncoveanu* (pe o melodie de Filotei sîn Agăi Jipei)